

Nr 192.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension å allmänna indragningsstaten åt konsuln i Triest, generalkonsuln C. V. Lexow och årligt understöd åt f. d. förste vaktmästaren i utrikesdepartementet L. E. Larsons änka; given Stockholms slott den 7 mars 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen ministern för utrikes ärendena under punkterna 4:o och 5:o hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Trygger.

*Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärendena, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 7 mars 1929.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Ministern för utrikes ärendena anför:

4:o.

*Ang. pension
åt konsuln i
Triest, gene-
ralkonsuln
C. V. Lexow.*

I en den 18 nästlidne januari dagtecknad skrivelse har sändebudet i Rom, envoyén A. E. M. Sjöborg, hemställt om vidtagande av åtgärder i syfte att pension till ett belopp om möjligt ej understigande 3,000 kronor för år måtte utverkas åt konsuln i Triest, generalkonsuln Carl Victor Lexow. —

Generalkonsul Lexow, som är född i Stockholm den 29 september 1845 av svenska föräldrar, har varit i svensk konsulär tjänst sedan år 1880, först såsom konsul i Venedig och därefter såsom konsul i Triest, på vilken post han varit verksam sedan år 1900. Han tilldelades år 1917 generalkonsuls namn.

Lexows ekonomiska förhållanden voro tidigare sådana, att de satte honom i stånd att ägna sig uteslutande åt sina konsulära göromål och att ur egna medel bestrida alla därmed förenade utgifter, såsom kostnader för kontorslokal, skrivbiträde m. m. Under världskriget blev emellertid hans ekonomiska ställning alltmer försämrad, och hans förmögenhet, som huvudsakligen var placerad i ryska och österrikiska obligationer, gick så småningom helt förlorad.

Den försämring, som sålunda successivt inträdde i Lexows förmögenhetsförhållanden, och den stegring i levnadskostnaderna, som samtidigt gjorde sig gällande, medförde helt naturligt synnerliga svårigheter icke blott för Lexow personligen utan även för konsulatverksamhetens uppehållande.

Med hänsyn härtill beslöt Kungl. Maj:t den 19 mars 1920, att till konsulatet i Triest skulle, så länge Lexow vore innehavare av konsulsbefattningen därstädes, utgå kontorskostnadsersättning med ett belopp av 600 kronor per år, räknat från och med den 1 januari 1920. Redan den 29 juli 1921 beslöt emellertid Kungl. Maj:t att sådan ersättning skulle, räknat från och med den 1 januari samma år, tillsvidare utgå med ett till 3,000 kronor förhöjt belopp för år. Såsom en ersättning för de förluster, som Lexow lidit till följd av världskriget, tillerkände Kungl. Maj:t honom samtidigt ett belopp av 3,000 kronor. Vid

detta ärendes föredragning i statsrådet framhöll föredraganden bl. a. följande:

»Då jag under nästföregående punkt denna dag för Kungl. Maj:t föredrog frågan om beviljande av förhöjt kontorskostnadsbidrag till Lexow, framhöll jag, hurusom Triests läge i närheten av krigsfronten i särskilt hög grad medfört hemsökelse för stadens invånare, och detta synes icke minst hava varit förhållandet, vad Lexow beträffar. Sålunda hade redan under krigets första skede en nedkastad flygbomb träffat den fastighet, där såväl Lexows enskilda bostad som konsulatets kansli varit inrymda, och för en längre tid gjort densamma obeboelig, varigenom Lexow åsamkats betydande utgifter för förhyrande av annan bostad och kanslilokal ävensom för reparation av nyssnämnda fastighet. Enligt vad Lexow meddelar, förstördes eller bortstals vid detta tillfälle en avsevärd del av hans värdefullaste privata egendom. Den omständigheten att Triest efter fredsslutet i statsrättsligt hänseende övergått till Italien synes hava medfört ekonomiska svårigheter för de av stadens invånare, vilka i likhet med Lexow räknat sina tillgångar i österrikisk valuta, vars låga värde särskilt kommit att framträda, då alla priser numera beräknades i italiensk valuta. För övrigt hade genom berörda övergång en ytterligare stegring av de redan förut högt uppdrivna priserna å livsmedel uppkommit, på den grund att staden icke längre som förut kunde räkna på någon avsevärd tillförsel från vissa förutvarande österrikiska provinser, vilka efter fredsslutet upphört att lyda under samma statsöverhöghet som Triest. Detta hade i sin tur medfört betydande prisförhöjningar även å övriga förnödenheter, och ingen förbättring vore i utsikt, förrän förhållandena hunnit stadga sig, vilket väntades komma att taga en avsevärd tid i anspråk.

Slutligen anför Lexow, att en stor del av hans enskilda förmögenhet varit nedlagd i ryska obligationer m. m., vilka numera icke gäve någon avkastning.

Av det nu sagda synes mig framgå, att Lexow utan egen förskyllan och till stor del därigenom, att han troget kvarstannat på sin post såsom vårt lands konsuläre representant i en av kriget svårt hemsökt stad, råkat i en högst beklagansvärd ställning; och får jag, i det jag tillåter mig hos Kungl. Maj:t erinra, hurusom Lexow allt sedan år 1880 å olika orter på ett förtjänstfullt sätt representerat vårt land och innehaft sin nuvarande befattning sedan den 8 augusti 1900, samt att han under denna långa tid för tillvaratagandet av Sveriges intressen haft betydande utgifter, hemställa, det Kungl. Maj:t tackes tillerkänna Lexow, såsom ersättning för förluster till följd av världskriget, ett belopp av 3,000 kronor.»

Den 4 maj 1928 anmäldes för Kungl. Maj:t en av Lexow i underdånig skrivelse den 22 december 1927 gjord framställning om ytterligare bidrag. Denna framställning fann dock Kungl. Maj:t ej skäl bifalla.

Det är nu avsett, att generalkonsul Lexow skulle avgå från konsulsbefattningen i Triest med utgången av innevarande budgetår. Med hänsyn till hans höga ålder låter det ju knappast tänka sig, att han ytterligare någon längre tid skulle kunna kvarbliva å befattningen i fråga, och han är även beredd

på att från och med den 1 nästkommande juli lämna sin post. Han är då i det närmaste 84 år gammal, och har oavbrutet under nära 50 år på ett plikttroget och förtjänstfullt sätt verkat i svensk konsulär tjänst utan annan ersättning än den kontorskostnadsersättning, som efter år 1920 utbetalats till honom. Under tiden före världskriget, då han levde under lyckliga ekonomiska omständigheter, vidkändes han avsevärda ekonomiska uppoffringar för att på ett tillfredsställande sätt utöva sina plikter som konsul, under krigsåren kvarblev han på sin post och utsattes därvid för ständiga faror och svårigheter av såväl personlig som ekonomisk natur, och på sin höga ålderdom har han trots tilltagande sjuklighet och ålderdomssvagheter bibehållit skötsel av sin konsulsbefattning för att därigenom undgå den fullkomliga nöd, som skulle vänta honom i händelse han förlorade de inkomster, han nu åtnjutit från Sverige.

På grund av det här anförda har jag funnit starka billighetsskäl tala för, att Lexow efter sitt avskedstagande under sin återstående livstid från statens sida tilldelas ett årligt understöd.

Statskontoret, som i anledning härav anmodats avgiva yttrande i frågan, har i ett den 21 februari 1929 dagtecknat utlåtande anført följande:

»Såvitt statskontoret har sig bekant, har pension förut icke beviljats åt konsulattjänsteman, vilken i likhet med generalkonsuln Lexow endast uppburit ersättning för kontorskostnader. Med hänsyn till den långa tid av 50 år, varunder Lexow på ett plikttroget och förtjänstfullt sätt verkat i svensk konsulattjänst, anser även statskontoret billigt att någon pension utverkas åt honom. Då emellertid Lexow av det belopp han av svenska staten under senare år uppburit, eller 3,000 kronor, haft att bestrida kontorskostnader, finner statskontoret det kunna ifrågasättas, huruvida hela detta belopp bör honom tilldelas såsom pension, och om icke snarare pensionen bör bestämmas till $\frac{2}{3}$ av nyssnämnda belopp eller, efter avrundning till närmast med 12 delbara tal, 2,004 kronor.»

Med allt beaktande av de synpunkter, vilka legat till grund för vad statskontoret sålunda anført i fråga om storleken av det pensionsbelopp, som i detta fall skäligen borde ifrågakomma, anser jag mig dock av billighetsskäl böra förorda, att Lexow, som under de senare åren endast med yttersta svårighet och under stora umbäranden kunnat bestrida sitt nödtorftiga livsuppehälle, vid sitt avskedstagande tillförsäkras ett pensionsbelopp, som ej understiger de inkomster hans ställning såsom konsul hittills inbragt honom. De kostnader han haft att vidkännas för konsulsverksamhetens uppehållande torde numera vara obetydliga. Konsulatets lokal har varit inhyst i hans bostad, och verksamhetens omfattning har givetvis i hög grad influerats av hans tilltagande sjuklighet och ålderdomssvagheter. Dessutom är att märka, att Lexow i och med konsulsbefattningens frånträdan kommer att gå miste om de inkomster i form av expeditonsavgifter, som han hittills uppburit. Den minskning i utgifter, som blir en följd av hans avskedstagande, torde efter allt att döma ej komma att understiga den inkomstminskning som samtidigt kommer att inträda. Under sådana förhållanden och då han för sitt uppehälle uteslutande

är hänvisad till de medel, som av svenska staten kunna komma att tillerkännas honom, synes det vara skäligt, att han vid sin avgång ur tjänsten från statens sida såsom ett välförtjänt erkännande för en nära 50-årig förtjänstfull och oegennyttig verksamhet beredes samma möjligheter som hittills till nödortfigt livsuppehälle under den mänskligt att döma ej alltför långa tid, han kan hava kvar att leva.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att konsuln i Triest, generalkonsuln Carl Victor Lexow må från och med den 1 juli 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en pension av 3,000 kronor.

5:o

I skrivelse den 20 februari 1929 har Ida Gustava Larson — änka efter f. d. förste vaktmästaren i utrikesdepartementet Lars Erik Larson, som avlidit den 3 februari detta år — under framhållande av att hennes man icke varit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa hemställt, att utrikesdepartementet snarast ville vidtaga åtgärder för att genom proposition till riksdagen åt fru Larson söka utverka skälig änkepension.

Ang. årligt understöd åt f. d. förste vaktmästaren i utrikesdepartementet L. E. Larsons änka.

I en sedermera till departementet ingiven skrivelse av den 26 i samma månad har fru Larson på begäran om upplysning rörande sina förmögenhetsförhållanden meddelat följande:

»Min make pensionerades i förtid på grund av sjukdom. Sjukdomen tilltog med åren. År 1927 erhöll han hjärnblödning samt år 1928 även magblödning. Han avled å Samariterhemmet i Uppsala.

De besparingar, som min make gjort under den tid han var förste vaktmästare i Kungl. Utrikesdepartementet, äro fullständigt förbrukade, på grund av de oerhört stora utgifter nyssberörda sjukdomar fört med sig.

Enär jag saknar enskild förmögenhet och icke heller har några inkomster, har den pension och det dyrtidstillägg, som min make under livstiden uppburit, utgjort vår enda inkomst och förmögenhet.

Ovanstående uppgifter äro lämnade på heder och samvete och är jag beredd, om Kungl. Utrikesdepartementet ifrågasätter detta, att styrka riktigheten av här lämnade uppgifter.»

Lars Erik Larson, som var född den 13 september 1850, inträdde i statens tjänst den 23 december 1882, då han antogs till extra vaktmästare i utrikesdepartementet. Han befordrades den 20 januari 1887 till ordinarie vaktmästare och den 30 mars 1896 till förste vaktmästare i departementet. Den 31 december 1917 beviljades Larson avsked med utgången av sistnämnda år. Enligt samma dag utfärdat nådigt brev åtnjöt Larson från och med den 1 januari 1918 under sin återstående livstid pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 800 kronor; jämlikt beslut av 1918 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 10 A, punkt 33:o) uppbar han därjämte en tilläggspension av 200 kronor årligen.

Statskontoret, som anmodats att avgiva yttrande rörande fru Larsons nu gjorda framställning, har i ett den 5 mars 1929 dagtecknat utlåtande framhållit följande:

»Såsom sökanden framhållit var hennes man icke delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. När utrikesdepartementets ordinarie personal i sammanhang med kassans ombildning med ingången av år 1908 upptogs till delaktighet i kassan, kunde dåvarande innehavare av befattning å departementets stat endast under särskilda villkor och mot erläggande av försäkringstekniskt beräknade retroaktivavgifter vinna delägarrätt i kassan. Även om sökandens man hade kunnat uppfylla övriga förutsättningar för vinnande av delägarrätt, lärer han, som då uppnått en levnadsålder av 58 år, funnit sig icke kunna gälda de säkerligen ganska dryga avgifterna.

Under liknande förhållanden och under förutsättning att ömmande omständigheter funnits föreligga, har riksdagen vid flera tillfällen beviljat understöd såsom exempelvis framgår av 1926 års riksdags beslut i anledning av propositionen nr 19 angående årliga understöd åt vissa änkor efter befattningshavare vid fångvården.

Sökandens man hade under 30 år tjänat i utrikesdepartementet, när han 1918 avgick med pension. Sökanden, som blev änka den 3 februari 1929, har uppnått en ålder av 75 år och saknar medel till sitt uppehälle; och enligt vad av hennes bilagda skrivelse [här utesluten] framgår har hon visserligen en son, född år 1888; men då denne saknar anställning och är försatt i konkurs, lärer hon icke kunna från honom påräkna något bidrag till uppehållet.

På grund härav torde goda skäl få anses föreligga för utverkande åt sökanden av något årligt understöd av statsmedel; och synes detta lämpligen böra bestämmas till samma belopp, som beviljades genom förenämnda riksdags beslut eller 384 kronor.

Statskontoret hemställer alltså, att för riksdagen måtte framläggas förslag om medgivande därtill, att sökanden må från och med den 1 mars 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor».

I likhet med statskontoret anser jag billigt, att åt änkan Larson beredes ett årligt understöd av statsmedel under hennes återstående livstid. Beträffande storleken av understödet och tidpunkten, från vilken det bör utgå, ansluter jag mig till statskontorets förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att före detta förste vaktmästaren Lars Erik Larsons änka Ida Gustava Larson må från och med den 1 mars 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta ett årligt understöd av 384 kronor.

Vad ministern för utrikes ärendena ovan under punkterna 4:o och 5:o hemställt, däri statsrådets övriga

ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilagan till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Allard.
